

Dėl buvusių tremtinių ir politinių kalinių žeminimo

(Tiems, kurie neišmoko Naujaisių laikų Lietuvos istorijos ar prarado istorinę atmintį)

Valdančioji kairiųjų partijų koalicija, pasižadėjusi dar šiais metais pradėti kompensuoti per krizę sumažintas pensijas, susgribo, kad biudžete nėra pinigų.

Labai keista, kad pakelti minimalią algą iki tūkstančio litų ir padidinti politikų, aukštų valdininkų ir statutinių darbuotojų atlyginimus iki prieškrizinio lygio pinigų iš biudžeto ir „vidinių resursų“ atsirado, bet pensijoms kompensuoti jų nėra.

Dar keisčiau, kad ketinama trūkstantį lėšų ieškoti mažinant nuo okupacijų Nukentėjusių asmenų valstybines pensijas, arba mažinant jų gavėjų skaičių. Kitaip sakant, atimti iš buvusių tremtinių pensijas ir padalyti jas visiems pensininkams. Vėlgi, teisėjų, prokurorų ir kitų pareigūnų santykinai dideles valstybines pensijas mažinti nesiūloma.

Tokie išpuoliai prieš buvusius tremtinius ir Laisvės kovų dalyvius (toliau – tremtiniai) kartojasi kiekvieną socialdemokratų valdymo kadenciją. Ir su realiomis pasekmėmis – tremtinių socialinės apsaugos lygis vis žeminamas, kol sulyginamas su eiliniaus pensininkais. Anksčiau iniciatoriumi būdavo Algirdas Sysas, dabar juo tapo Bronius Bradauskas. Jų šūkis – „Visiems sunku, visiems reikia dalinti po lygiai arba, kad „tremtiniai jau ir taip daug gavo“. Tremtinius tokie žodžiai labai žeidžia ir žemina. Lyg jie „apvalgo“ visus Lietuvos senelius ir vargšus. Nesiginčijame, kad visiems reikia, tačiau manome, kad ne visų nuopelnai valstybei yra lygūs. Juk kalbama ne apie uždirtas „Sodros“, o apie valstybines pensijas, skiriamas už nuopelnus. Kai reikėjo atkurti ir įtvirtinti valstybės nepriklausomybę, tremtiniai stovėjo pirmose gretose Baltijos kelyje, Televizijos bokšto ir Seimo gynyboje. Dauguma tų „visų“ rūpinosi savo asmeniniais reikalais.

Akivaizdu, kad išpuoliai prieš buvusius tremtinius, kaip per mėnulio pilnatį, nuolat pasikartoja valstybinių švenčių ir trėmimų sukakčių minėjimų progomis. Gal norima sumenkinti ar pažeminti tremtinius, pagerbtus Seimo iškilminguose posėdžiuose, sąskrydžiuose Ariogaloje ar kitų iškilnių metu. Tremtiniai nenori ko nors skriausti. Todėl LPKTS ne kartą siūlė visoms buvusioms Lietuvos valdžioms tartis su Rusija, SSRS teisų ir pareigų perėmėja, ir reikalauti, kad ši mokėtų Rusijos šiaurines pensijas tremtiniam už jų vergišką priverstinį ir praktiškai neapmokėtą darbą Rusijos Federacijos teritorijoje ir jos įmonėse. Kad atlygintų už sužalojimus ir sugadintą sveikatą darbe, kalėjimuose, lageriuose. Valdžios atsakymas buvo toks: „Mes su Rusija dėl jūsų nesipyksime. Kiekvienos valstybės reikalas pasirūpinti savo piliečiais“, arba visiškai tyli...Tremtiniam nesuprantama, kodėl dėl dujų kainų ar eksporto ribojimų su Rusija pyktis galima, o dėl tremtinių pensijų negalima? Lietuvos valdžia pati prisiėmė visą tremtinių socialinės apsaugos našta. Įsipareigojimus teks vykdyti, kitaip Konstitucinis Teismas vis tiek privers mokėti jau paskirtas pensijas.

Tremtinius labai įskaudino ne teisingi Seimo nario B.Bradausko pasvarstymai vasario 13 dieną „Žinių radijo“ laidoje „Atviras pokalbis“. Eglė Samoškaitė „Defi“ portale cituoja ir komentuoja B.Bradauską. Jis teigė, kad pensijų kompensavimui per kelis metus prireiks 443 milijonų litų. Vien tremtinių pensijoms esą reikia 300 milijonų litų per metus. (Mes manome, kad tokią sumą sudaro visos valstybinės pensijos, ne tik tremtinių, bet ir teisėjų, prokurorų, statutinių darbuotojų bei kariškių). Nors lėšų galima rasti iš kitų šaltinių, bet politikas siūlo pirmiausiai svarstyti galimybę peržiūrėti valstybinių pensijų gavėjus ir gal atsisakyti tremtinių pensijų. „Mokame įrašytiems į tremtinių sąrašus, bet neištremtiems, tremtyje gimusiems vaikams. Koks skirtumas kur gimti – Lietuvoje ar Sibire. Mokame perkeltiems Lietuvoje iš vienos vietovės į kitą. Mokame partizanų rėmėjams, pagal „chebros“ paliudijimus. Kiti Sibire gyveno geriau nei Lietuvoje. Visi mokslus baigė“. Tačiau B. Bradauskas pripažįsta, kad „Tiems, kurie tikrai buvo išstremti ir patyrė „stresą“ (?) – mokėti reikia“.

Praradusiems istorinę atmintį primename tremtinių pensijų ir lengvatų istoriją.

1990–1992 metais Lietuvos Respublikos Aukščiausioji Taryba – Atkuriamasis Seimas nustatė, kad skaičiuojant darbo stažą pensijai gauti už tremtyje išbūtus metus įskaitomi treji metai, suteikiamas nemokamas važiavimas vietiniu visuomeniniu transportu, suteikiamos kainos lengvatos vaistams ir su gydytojo siuntimu dvi savaitės per metus nemokamo sanatorinio gydymo.

1992–1996 metais LDDP daugumos Seimas atsisakė trigubo darbo stažo užskaitymo ir įvedė nuo okupacijų Nukentėjusių asmenų valstybines pensijas, berods 90 litų per mėnesį. Nustatė, kad tremties stažas vaikams skaičiuojamas tik nuo 14 metų amžiaus. Panaikino nemokamo važiavimo visuomeniniu transportu lengvatą ir nustatė 50 procentų lengvatą, kaip ir visiems pensininkams. Neliko lengvatų vaistams ir sanatoriniam gydymui.

Per 1998 metų Rusijos ekonominę krizę ir 2008–2012 metų pasaulinę krizę tremtinių pensijos ir lengvatos buvo mažinamos ir ribojamos. Praktiškai iki šiol visos lengvatos liko tos pačios kaip ir visų pensininkų, išskyrus tremtinių pensijas, kurias dabar ketinama naikinti. Liko tik priekaištai, kad

„tremtiniai jau ir taip daug gavo“. Mūsų žiniomis, Lietuvos valstybės socialinė parama tremtiniam yra mažiausia iš visų Baltijos šalių.

Verta politikams priminti, kad ne vien tremtiniai gauna Nukentėjusių asmenų valstybines pensijas. Jas gauna Antrojo pasaulinio karo veteranai. Jų buvo apie 10 tūkstančių (tarp jų du tūkstančiai buvusių sribų ir kagėbistų), po 10 tūkstančių „afganistaniečių“ ir „černobylicėjų“ bei karo veteranų ir dar keletas kitų mažesnio skaičiaus žmonių grupių. Gali būti, kad tremtiniai sudaro tik apie pusę Nukentėjusių asmenų valstybines pensijas gaunančių žmonių. Tad ar verta „visus šunis karti“ tik ant tremtinių?

Mūsų siūlymai:

1. Socialdemokratų partija turi politiškai įvertinti Seimo nario Broniaus Bradausko viešą pasisakymą per vasario 13 dienos „Žinių radijo“ laidą „Atviras pokalbis“, kurioje jis įžeidinėjo ir žemino buvusius tremtinius ir įpareigoti jį viešai atsiprašyti.
2. Generalinė prokuratūra turėtų tirti klausimą dėl baudžiamosios atsakomybės už B.Bradausko viešai išreikštą sovietinio genocido menkinimą.
3. Seimas turėtų pakeisti įstatymą ir visus Nukentėjusių asmenų valstybines pensijas gaunančius žmones suskirstyti į dvi grupes: a) tuos, kurie nukentėjo kovodami dėl Lietuvos laisvės ar priešinosi okupanto savivalei; b) tuos, kurie nukentėjo, vykdydami okupanto valdžios įsakymus. Pirmieji būtų Laisvės kovų dalyviai ir buvę tremtiniai. Antrieji – karo veteranai, „afganistaniečiai“, „černobyliciai“ ir kiti. Tokiu būdu būtų išvengta nuolatinių šių grupių susipriešinimo.

LPKTS tarybos pirmininkas **Gvidas Rutkauskas**

2014 02 22